

Abstrakt

Ochrana kulturních statků v případě okupace

Kulturní dědictví tvoří nedílnou součást každého národa, dokresluje identitu jedince i lidstva jako celku. Díky své specifické povaze představuje zdroj nenahraditelné hodnoty pro historii, poznání i utváření sounáležitosti ke komunitě, ať již v národním či celosvětovém měřítku. Kulturní statky mají pro společnost, její podobu, existenci a trvání nezastupitelný význam a jako takové musí být chráněny. Rizika, kterým kulturní objekty čelí, jsou různého druhu: ať nezávislé na lidské vůli či související s lidskou činností. K nebezpečím pro kulturní statky dochází běžně i v době míru. Na druhé straně představují kulturní památky zranitelné objekty za doby válečného stavu, ozbrojeného konfliktu či za stavu okupace. Přestože je za takového stavu primární ochrana lidských životů, obzvláště osob nezapojených do bojů, je důležité poskytnout přiměřenou ochranu i kulturním statkům. Cílem mé práce je právě poskytnout přehled mechanismů pro ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu, konkrétně za okupace.

Práce je rozdělena do dvou hlavních částí. Jednu část tvoří obecné pojednání o kulturních statcích, jejich povaze a významu, a druhou právní zakotvení a vymezení okupace. Obě části jsou nakonec spojeny ve stěžejní kapitole o ochraně kulturních statků za okupace.

Struktura mé práce je následující: první kapitola popisuje ideové základy a přístupy k ochraně kulturních statků včetně konceptu kulturního nacionalismu a internacionalismu. Cílem první kapitoly je vymežit předmět právní ochrany, jelikož pojem kulturních statků nepochází z práva, nýbrž z jiných historických a společenských věd.

Ve druhé kapitole následuje stručný exkurz do historie ochrany kulturních statků za ozbrojeného konfliktu od dob antických, přes druhou světovou válku až po současný stav.

Třetí kapitola se zaměřuje na právní zakotvení ochrany kulturních statků, její podkapitoly se zabývají tzv. válečnými a mírovými smluvními mechanismy a mezinárodním obyčejovým právem. Klíčová je role Haagské úmluvy o ochraně kulturních statků za ozbrojeného konfliktu a jejích dvou protokolů. Význam Haagské úmluvy je porovnáván s jinými úmluvami, které se tématu okrajově dotýkají. Dále je popsána role Haagských a Ženevských úmluv, tvořících rámec klasického humanitárního práva a též i role mezinárodního obyčejového práva.

Ve čtvrté kapitole je vymezen právní základ okupace v rámci mezinárodního humanitárního práva včetně jeho filozofických základů. Čtvrtá kapitola popisuje hlavní zásady okupačního práva, jakými jsou zachování statusu quo a princip co nejmenšího zasažení místního obyvatelstva a jeho ochrany. Jsou zde též rozebrány jednotlivé prameny práva, kterými se okupace řídí, a jejich proměny v současné době.

Pátá kapitola pojednává o ochraně kulturních statků za okupace, principy jsou následně popsány na případu zničení iráckého minaretu ve městě Samarra. Práce se zaměřuje zejména na roli Prvního protokolu k Haagské úmluvě z roku 1954 a rozebírá specifická ustanovení ostatních úmluv, zaměřené na zvláštní případ okupace.

Závěrečné kapitoly se týkají odpovědnosti států a jednotlivce za porušení ochrany kulturních statků. Důležitou roli zde hraje Druhý protokol k Haagské úmluvě z roku 1999. Závěr je věnován jurisdikci, zejména roli Mezinárodního trestního soudu a jeho Římskému statutu.

